

7.1. Lapse arenguvajadused

Lapse heaolu hindamine eeldab, et lapse arengut mõjutavat igat tegurit uuritakse lapse vanuse, arengutaseme ning tema tervise kontekstis. Seega on oluline, et arenguvajadustele hinnangut andes lähtutakse üldistest arenguülesannetest erinevas vanuses.

Käesolevas käsiraamatus on üldiste arenguülesannete liigitamise aluseks võetud „Lapse käsitlemise käsiraamatus“¹³ välja toodud arenguülesannete vanusegrupid ja liigitus.

Tabel 4. Lapse üldised arenguülesanded

Imikud 0-2	Antud vanusegrupi laste peamine ülesanne on õppida usaldama. Arenguülesande edukus on erinev, kuna see oleneb lapse iseloomustust, turvatundest, lapse vajaduste rahuldamisest, kogemustest lapsevanemaga. Lastel areneb vanemaga seotussuhe ja sellest sõltuvalt kujuneb laste suhtumine maailma ja teistesse inimestesse. Esil on soov avastada maailma. Lapsed vajavad kogemusi, mis hõlmavad palju puudutusi, näost-näkku kontakti ja stimulatsiooni vestluste kaudu. Puudub oskus ise oma emotsioon reguleerida, kuid õpivad seda läbi kiindumuse oma hooldajatesse.
Väikelapsed 2-5	Lapsed õpivad katsetamise kaudu maailma ja nad panevad ennast tihti proovile. Eesmärk on saavutada turvaline iseseisvus. Turvalise iseseisvuse katsetamiseks proovivad lapsed eemalduda vanemast, kuid peavad teadma, et vanemate poolne turvaline tagala on olemas. Areneb fantaasia ja sellega mänguoskus. Infot võtavad vastu paremini neile tuttavas keskkonnas. Esil on fantaasiamaailma areng, mille tõttu võivad lapsed anda ebakorrektsid vastuseid küsimustele. Lapse aju on kohanenud keskkonnaga ja kohaneb sama kiiresti ka negatiivse kui positiivse keskkonnaga. Lapsel on kogemuste saamine äärmiselt oluline.
Varane kooliiga 6-9	Esile hakkab tulema soov omandada teadmisi ja nad vajavad loominguilisust. Lapse enesehinnang on kujunemisjärgus. Soovivad tunda kontrolli ja kindlat struktuuri.
Keskmine kooliiga 10-12	Arenguülesanded on sarnased eelmise vanuserühmaga, kuid lastel on oluliselt selgem ettekujutus iseendast ja oma võimetest. Lapsed näevad maailma must-valgena ning areneb kriitika vanemate suhtes.¹³ Toimub kasvuspurt aju piirkondades, mis reguleerivad planeerimist, impulsside kontrolli, põhjendamist, emotsioonide reguleerimist ja neile reageerimist.

Teismeiga 12-18	Üritavad määratleda enda identiteeti ja neil on soov iseseisvuda. Lapsed vajavad struktureeritud elukorraldust paindlike piiridega. Esil on soov selgitada välja iseenda väärtus.

Lastekaitsetöötajal peab arenguvajaduse hindamise raames tekkima selge arusaam selles, mida konkreetne laps on võimeline igas arenetapis saavutama, et tagada enda täielik potentsiaal. Seega peab olema teadlik laste üldisteks arenguülesannetest iga vanusegrupi lõikes. Lapse arenguvajaduste raames hinnatavad valdkonnad käsitlevad meditsiinilist, psühholoogiist, pedagoogilist ja sotsiaalset perspektiivi lapse arengus.

¹³ Liivamägi-Hitrov, A. Kask, K. (2016). Lapse küsitlemise käsiraamat. Tallinn. lapse_kusitlemise_kasiraamat_2016_0.pdf (kriminaalpoliitika.ee)